

De notie ‘verwestering’ na het arrest van het Hof van Justitie van 11 juni 2024: een onderzoek naar de vereenzelviging met de waarde van gendergelijkheid en het in acht nemen van het hoger belang van het kind

1. DE SITUATIE VAN DE ZUSSEN K. EN L. IN NEDERLAND

K. en L. zijn twee zussen die in Irak geboren zijn en op respectievelijk twaalf- en tienjarige leeftijd in Nederland zijn aangekomen met hun ouders en hun tante.

Bij aankomst dienden de ouders in hun eigen naam en namens K. en L. verzoeken tot internationale bescherming in die echter door de Nederlandse asielinstanties werden afgewezen.

Vier jaar na hun aankomst in Nederland dienden beide zussen volgende verzoeken tot bescherming in. Deze werden door de Nederlandse asielinstanties geweigerd. In beroep tegen deze beslissing voerden de zussen aan dat zij wel degelijk nood hadden aan bescherming. Zij voerden aan dat zij immers door hun langdurige verblijf in Nederland de normen, waarden en gedragingen van hun leeftijdsgenoten hadden overgenomen en dat zij ‘verwesterd’ waren. Zij legden aan de rechtbank uit dat zij als jonge vrouwen zelf keuzes kunnen maken over hun bestaan en hun toekomst, met name wat betreft de omgang met personen van het mannelijke geslacht, het al dan niet trouwen, studie, werk, en het vormen en uiten van hun politieke en religieuze opvattingen.

Zij vreesden in geval van terugkeer naar Irak te worden vervolgd op grond van hun identiteit zoals zij die hebben gevormd in Nederland, waar zij normen, waarden en gedragingen hebben aangenomen die verschillen van degene die gangbaar zijn in Irak, en die voor hun identiteit en hun morele integriteit dermate fundamenteel zijn geworden dat zij deze niet kunnen opgeven.

Zij stellen daardoor te behoren tot een *bepaalde sociale groep* in de zin van artikel 10, eerste lid, onder d), van richtlijn nr. 2011/95 inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming (hierna: ‘Kwalificatierichtlijn’).¹

Het is op basis hiervan dat de Nederlandse rechtbank van Den Haag besliste om prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie.

¹ Art. 10 Richtl. (EU) nr. 2011/95 van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming (‘Kwalificatierichtlijn’), *Pb.L.* 20 december 2011, <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/95/oj>.

2. DE PREJUDICIËLE VRAGEN

Concreet stelt de Nederlandse rechter vier vragen aan het Hof van Justitie:

Vooreerst vraagt de Nederlandse rechter hoe het begrip van behoren tot een bepaalde sociale groep in de zin van artikel 10, eerste lid, onder d) van de Kwalificatierichtlijn moet worden uitgelegd. Hij is van oordeel dat het begrip ‘verwestering’ verband houdt met de gelijkheid tussen vrouwen en mannen en meer in het bijzonder met het recht van vrouwen op bescherming tegen iedere vorm van gendergerelateerd geweld, alsook het recht om niet te worden gedwongen te trouwen, om zelf te kiezen of zij een geloof willen aanhangen en om eigen politieke opvattingen te hebben en deze te uiten.

De rechter geeft tevens aan dat de groep van ‘verwesterde vrouwen’ volgens de rechtspraak van de Nederlandse Raad van State een groep vormen die te divers is opdat die vrouwen kunnen worden geacht te behoren tot een bepaalde sociale groep als bedoeld in artikel 10, eerste lid, onder d), van de Kwalificatierichtlijn, en dat een eventuele ‘verwestering’ in de nationale rechtspraak wordt onderzocht als een grond van vervolging die ofwel verband houdt met godsdienst, ofwel met politieke overtuigingen.

Vervolgens stelt de rechter een vraag omtrent de toepassing van artikel 24, tweede lid van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: ‘het Handvest’)² betreffende het in aanmerking nemen van het hoger belang van het kind. Meer bepaald vraagt de rechter hoe deze afweging moet worden gemaakt in het kader van de behandeling van verzoeken om internationale bescherming. Verwijzend naar de bestaande rechtspraak van het Hof van Justitie vraagt de rechter of de bevoegde nationale autoriteit over een aanvraag niet kan beslissen voor internationale bescherming van een kind, zonder eerst concreet het belang van dat kind te hebben vastgesteld in het kader van een individuele beoordeling.

Vervolgens vraagt de rechter of het belang van het kind vereist dat de schade die de zussen K. en L. stellen te hebben geleden als gevolg van hun onzekere situatie in Nederland in het kader van een verzoek om internationale bescherming in aanmerking dient wordt genomen en, zo ja, op welke wijze.

Tenslotte vraagt de rechter zich of een nationale rechtspraak waarbij de autoriteit die beslist op een ‘volgend verzoek’ in de zin van artikel 2, onder q), van de richtlijn nr. 2013/32/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale bescherming (hierna Procedurerichtlijn)³, niet verplicht is om ambtshalve het verblijfsrecht van de verzoeker/verzoekster op reguliere gronden te onderzoeken, verenigbaar is met het Unierecht.

² Art. 24 Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (‘Handvest’), *Pb.C.* 7 juni 2016, http://data.europa.eu/eli/treaty/char_2016/oj.

³ Art 2 Richtl. 2013/32/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale bescherming (herschikking) (‘Procedurerichtlijn’), *Pb.L.* 29 juni 2013, <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/32/oj>.

We zullen de volgende vragen vervolgens per thema bespreken: vooreerst wat de notie ‘behoren tot een welbepaalde sociale groep’ betreft en vervolgens de notie ‘hoger belang van het kind’.

3. DE ANTWOORDEN VAN HET HOF VAN JUSTITIE

3.1. ‘VERWESTERING’ BESTAAT NIET

Vooraleer in te gaan op de verschillenden antwoorden van het Hof, is het belangrijk om erop te wijzen dat het Hof zelf een voorgaande – belangrijke – opmerking formuleert in haar arrest.

Met name stelt het Hof dat het gebruik van de term ‘verwestering’ niet adequaat is, verwijzend naar de conclusies van de advocaat-generaal Collins. In zijn conclusies stelt Collins immers dat het ‘Oosten’ en het ‘Westen’ uitgestrekte regio’s zijn die gekenmerkt worden door een grote verscheidenheid en tal van religieuze tradities, morele normen en waarden. Termen zoals ‘westerse levensstijl’ en ‘verwesterde vrouwen’ zijn dan ook grotendeels betekenisloos en leiden eerder, aldus de advocaat-generaal, tot een ‘valse dichotomie’.

Het Hof start haar analyse van de prejudiciële vragen door vooreerst komaf te maken met het gebruik van de term ‘verwestering’, wat *an sich* een belangrijk eerste punt vormt.

3.2. DE NOTIE ‘WELBEPAALDE SOCIALE GROEP EN VROUWEN’

3.2.1. BEHOREN K. EN L. TOT EEN WELBEPAALDE SOCIALE GROEP OMWILLE VAN WIE ZE ZIJN?

Wat de eerste vraag betreft, namelijk de notie ‘behoren tot een welbepaalde sociale groep’ in de zin van artikel 10, eerste lid, onder d) van de Kwalificatierichtlijn, bouwt het Hof met haar antwoord verder op haar eerdere rechtspraak. Het Hof stelt dat de Kwalificatierichtlijn moet worden uitgelegd in overeenstemming met de Conventie van Genève van 1951 betreffende de vluchtelingenstatus⁴, en andere relevante verdragen zoals het Verdrag van Istanbul⁵ en het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen.⁶ Het Hof herinnert eraan dat het behoren tot een welbepaalde sociale groep in twee cumulatieve criteria voorziet.

Ten eerste moeten de leden van de groep ofwel een aangeboren kenmerk delen, ofwel een gemeenschappelijke achtergrond die niet kan worden gewijzigd, ofwel een kenmerk of geloof dat voor de identiteit of de morele integriteit van de betrokkenen dermate fundamenteel is, dat van de betrokkenen niet mag worden geëist dat zij dit opgeven. Ten tweede moet die groep een eigen identiteit hebben in het land van herkomst, die door de omgeving als afwijkend wordt beschouwd.

⁴ Internationaal verdrag betreffende de status van vluchtelingen van 28 juli 1951, BS 4 oktober 1953.

⁵ Verdrag inzake het Voorkomen en Bestrijden van Geweld tegen Vrouwen en Huiselijk Geweld (‘Verdrag van Istanbul’) van 11 mei 2011, *Council of Europe Treaty Series*, nr. 210.

⁶ Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen van 18 december 1979, *UN Doc. A/RES/34/180*, 1979.

In haar verder onderzoek stelt het Hof vast dat wat betreft de eerste voorwaarde, vrouw zijn een aangeboren kenmerk uitmaakt. Opmerkelijk is dat het Hof verder gaat in haar analyse van deze eerste voorwaarde en tevens stelt dat aan deze voorwaarde wordt voldaan wanneer “*een vrouw zich daadwerkelijk vereenzelvigt met de fundamentele waarde van gelijkheid tussen vrouwen en mannen*”, wat inhoudt dat zij in het dagelijks leven van deze gelijkheid wil genieten. Deze vrouwen delen dan, aldus het Hof, een kenmerk of geloof dat voor de identiteit of de morele integriteit van de betrokkene dermate fundamenteel is dan niet mag worden geeïst dat zij dit opgeeft zoals bedoeld in artikel 10, eerste lid, onder d), eerste alinea, eerste streepje van de Kwalificatierichtlijn.

Het Hof geeft ook aan wat het betekent om in het dagelijks leven van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen te willen genieten, en ook hier wordt verwezen naar het advies van de advocaat-generaal Collins. Onder meer op het vlak van onderwijs en beroepsloopbaan, de mate en aard van activiteiten in de publieke sfeer, de mogelijkheid om economisch onafhankelijk te worden door buitenshuis te werken, de beslissing om alleen of in gezinsverband te wonen en de partnerkeuze, het vrij kunnen maken van eigen levenskeuzes, en welke keuzes bepalend zijn voor haar identiteit.

Wat de tweede voorwaarde betreft, stelt het Hof vast dat vrouwen die zich daadwerkelijk vereenzelvigen met de fundamentele waarde van gelijkheid tussen vrouwen en mannen door hun omgeving als afwijkend kunnen worden beschouwd, en dit op grond van de sociale, morele of juridische normen die in hun land van oorsprong gelden. Het Hof verwijst hierbij ook naar haar eerdere rechtspraak en onder ander het arrest van 16 januari 2024 betreffende Koerdische vrouwen in Turkije die het slachtoffer zijn van huiselijk geweld.⁷

Het Hof verduidelijkt wel dat het aan de nationale instanties toekomt om te bepalen over welke omgeving het gaat. Het kan gaan om het gehele land doch ook om de directe, kleinere omgeving van de betrokken vrouwen, zoals de etnische gemeenschap waartoe de vrouw behoort.⁸

3.2.2. *K. EN L. KUNNEN TOT EEN WELBEPAALENDE SOCIALE GROEP BEHOREN OMWILLE VAN HUN VEREENZELVING MET HET PRINCIPE VAN GENDERGELIJKHEID*

Teruggaand naar de vraag van de verwijzende rechter, antwoordt het Hof dan ook dat jonge vrouwen, zoals K. en L., die als gemeenschappelijk kenmerk hebben dat zij zich tijdens hun verblijf in een lidstaat daadwerkelijk zijn gaan vereenzelvigen met de fundamentele waarde van gelijkheid tussen vrouwen en mannen, al naargelang de omstandigheden in het land van herkomst, kunnen worden geacht te behoren tot een specifieke sociale groep als bedoeld in artikel 10, eerste lid, onder d) van de Kwalificatierichtlijn.

Het Hof voegt hier onmiddellijk aan toe dat het zich daadwerkelijk vereenzelvigen met de fundamentele waarde van gendergelijkheid niet noodzakelijk hoeft voort

⁷ HvJ 16 januari 2024, C-621/21, ECLI:EU:C:2024:47, ‘WS/Intervyuirasht organ na DAB pri MS’.

⁸ *Ibid.*, § 54.

te komen uit politieke of religieuze motieven opdat kan worden erkend dat er wat hen betreft sprake is van een gegronde vrees voor vervolging of reële risico's op ernstig schade.

Deze bijkomende opmerking is belangrijk in die zin dat van K. en L. dus niet kan worden verwacht dat zij zouden bewijzen dat hun vereenzelviging met de fundamentele waarde van gendergelijkheid voortkomt uit een politieke of godsdienstige overtuiging.

Dit heeft tot gevolg dat er van de vrouwen in kwestie niet kan worden geëist dat zij afstand hebben gedaan van hun geloof of dat zij hun (afwijkende) politieke mening hebben geuit om hun vereenzelviging met het principe van gendergelijkheid te bewijzen. Het gaat erom dat zij in hun dagelijks leven volgens de voordelen van het gelijkheidsbeginsel kunnen en willen leven en dat zij dit in het land van herkomst niet kunnen zonder hiervoor te worden vervolgd of slachtoffer te worden van een onmenselijke behandeling, inclusief gendergerelateerde vervolging.

3.2.3. WIE DRAAGT DE BEWIJSLAST?

Het Hof brengt in dit arrest ook haar eerdere rechtspraak in herinnering betreffende de samenwerkingsplicht in hoofde van de asielinstanties.

Het Hof stelt met name, verwijzend naar onder meer artikel 4 van de Kwalificatierichtlijn, dat lidstaten actief moeten samenwerken om de relevante elementen van een verzoek tot internationale bescherming te bepalen en aan te vullen.

In de context van gendergelateerd geweld, leidt het Hof hieruit af dat het dan ook in strijd zou zijn met artikel 4 van de Kwalificatierichtlijn om te oordelen dat het noodzakelijkerwijs uitsluitend aan de verzoekster staat om alle elementen te verstrekken ter staving van de redenen voor haar verzoek tot internationale bescherming – namelijk ten eerste het feit dat zij in haar land van herkomst mogelijk zal worden beschouwd als lid van een specifieke sociale groep in de zin van artikel 10, eerste lid van de Kwalificatierichtlijn, en ten tweede dat zij in dat land om die reden dreigt te worden vervolgd.

Verder stelt het Hof dat uit deze bepalingen dan ook de plicht in hoofde van de asielinstanties voortvloeit om informatie te verzamelen over het land van herkomst die relevant is voor de behandeling van verzoeken die zijn ingediend door vrouwen. Zo dient informatie te worden verzameld over de rechtspositie van vrouwen, hun politieke, economische en sociale rechten, de culturele en sociale gewoonten van het land en de gevolgen van niet-naleving van die gewoonten, de frequentie van de schadelijke traditionele praktijken, het voorkomen en de vormen van het gerapporteerde geweld tegen vrouwen, de bescherming die zij genieten, de straffen die de daders van dergelijk geweld worden opgelegd en de risico's die een vrouw loopt als zij terugkeert naar haar land van herkomst nadat zij een dergelijk verzoek heeft ingediend.

Uiteindelijk eindigt het Hof door te stellen dat het thans aan de nationale rechter toekomt om na te gaan in hoeverre er in hoofde van de jonge vrouwen K. en L. sprake is van vereenzelviging met de waarden van gendergelijkheid en of ze

daarvan in hun dagelijks leven het voordeel willen genieten, zodat die waarde een integrerend deel uitmaakt van hun identiteit, en of zij daardoor internationale bescherming nodig hebben.

Dit zal dus nog door de Nederlandse rechter concreet moeten worden nagegaan.

3.3. DIENDEN DE NEDERLANDSE ASIELINSTANTIES REKENING TE HOUDEN MET DE BELANGEN VAN K. EN L. ALS KINDEREN?

3.3.1. HET IN REKENING NEMEN VAN HET HOGER BELANG VAN HET KIND ALS PROCEDURELE WAARBORG: HOORRECHT EN VOORAFGAANDE ANALYSE VAN DE BELANGEN VAN HET KIND

Als antwoord op de vragen van de nationale rechter herinnert het Hof vooreerst aan de rechtspraak van het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties omtrent de toepassing van het artikel 3 van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind⁹ dat inhoudelijk overeenstemt met artikel 24 van het Handvest. Het Comité heeft immers al meermaals gesteld dat het belang van het kind niet enkel in aanmerking moet worden genomen bij de inhoudelijke beoordeling van verzoeken met betrekking tot kinderen, maar ook middels specifieke procedurele waarborgen.

Verder benadrukt het Hof dat artikel 24, eerste lid van het Handvest daarnaast bepaalt dat kinderen vrijelijk hun mening mogen uiten en dat daaraan in hen betreffende aangelegenheden in overeenstemming met hun leeftijd en rijpheid passend belang moet worden gehecht.

Tevens verwijzend naar artikel 9, tweede lid, onder f) van de Kwalificatierichtlijn, stelt het Hof dat kindspecifieke daden van vervolging in rekening moeten worden genomen bij de behandeling van internationale verzoeken. Het Hof concludeert echter dat bij gebrek aan meer gedetailleerde bepalingen in de Kwalificatierichtlijn en de Procedurerichtlijn het aan de lidstaten toekomt om de nadere regels vast te stellen voor de beoordeling van het belang van het kind in het kader van een procedure voor internationale bescherming. Hieronder valt onder meer het tijdstip of de tijdstippen waarop die beoordeling moet worden verricht en in welke vorm, mits daarbij artikel 24 van het Handvest wordt geëerbiedigd.

Het Hof besluit dan ook dat artikel 24, tweede lid van het Handvest aldus moet worden uitgelegd dat het eraan in de weg staat dat de asielinstanties op een door een minderjarig ingediend verzoek om internationale bescherming beslissen, zonder het belang van deze minderjarige eerst in het kader van een individuele beoordeling concreet te hebben vastgesteld.

3.3.2. LANGDURIG ONZEKER VERBLIJF EN HET HOGER BELANG VAN HET KIND

Wat betreft de vraag of, en, zo ja, op welke wijze, rekening moet worden gehouden met de schade die K. en L. als minderjarigen zouden hebben opgelopen door een

⁹ Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989, *UN Doc. A/RES/44/25*, 1989.

langdurig verblijf in een lidstaat en de onzekerheid omtrent hun verblijf, die mogelijk kan worden toegeschreven aan de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van het door de minderjarige ingediende verzoek tot internationale bescherming, geeft het Hof hierop antwoord door te verwijzen naar de samenwerkingsplicht die op de asielinstanties berust en het principe van het hoger belang van het kind.

Met name stelt het Hof dat krachtens artikel 4, derde lid van de Kwalificatierichtlijn samen gelezen met artikel 24, tweede lid van het Handvest, de aangevoerde opgelopen schade in aanmerking moet worden genomen bij de beoordeling van een verzoek tot internationale bescherming.

4. WAT NA HET ARREST?

Uit bovenvermelde bespreking valt af te leiden dat dit arrest zonder twijfel een grote invloed zal hebben op het asielcontentieux, ook in België.

Zonder over te gaan tot een exhaustief onderzoek van de rechtspraak van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (hierna: 'RvV') of de praktijken van het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (hierna: 'CGVS'), maken wij alvast een aantal bedenkingen.

4.1. *BESLISSINGEN VAN HET CGVS: BEN JE 'BESMET' MET DE WESTERSE WAARDEN?*

In België worden de noties 'verwestering' of 'verwesterd' voornamelijk ingeroepen door verzoekers van internationale bescherming afkomstig uit Afghanistan en dan voornamelijk mannen.

De gruwel in Afghanistan én onderweg op de vluchtroutes naar Europa leidt er zonder twijfel toe dat vrouwen niet in staat zijn het land te ontvluchten, waardoor er op dit moment bijzonder weinig verzoeken tot internationale bescherming worden ingediend door Afghaanse vrouwen.¹⁰

Wij zullen onze analyse dan ook beperken tot een onderzoek van de verzoeken tot internationale bescherming ingediend door Afghaanse jongemannen die stellen dat zij omwille van hun gevormde identiteit naar aanleiding van hun verblijf in België, internationale bescherming nodig hebben.

Eerste opvallend punt is dat de RvV en het CGVS (nog) steeds gebruik maken van de notie 'verwestering' wat te betreuren valt zoals het Hof van Justitie ook benadrukt.

Dit geeft immers de foutieve indruk dat fundamentele mensenrechten en waarden zoals gendergelijkheid, exclusief toe te schrijven of te vinden zouden zijn in het 'Westen' tegenover het 'Oosten'. Een dergelijke eurocentrische kijk op mensenrechten is anno 2025 achterhaald.

¹⁰ Zie bv. statistieken CGVS voor 2023: 89% van de aanvragen ingediend door Afghaanse burgers zijn mannen. 'Asielstatistieken: overzicht 2023', CGVS, 12 januari 2024, www.cgvs.be/nl/actueel/asielstatistieken-overzicht-2023 (geraadpleegd op 24 december 2024).

Het valt dan ook af te wachten of de asielinstanties zoals het Hof aangeeft het gebruik van het woord ‘verwestering’ zullen opgeven.

De notie ‘verwestering’ wordt door het CGVS steeds gemotiveerd als volgt:

“Personen die uit Europa terugkeren naar Afghanistan kunnen evenwel door de taliban of de Afghaanse gemeenschap met argwaan worden bekeken en kunnen geconfronteerd worden met stigmatisering of uitstoting, o.a. omwille van de perceptie verwesterd te zijn.

[...]

Personen kunnen worden gezien als ‘verwesterd’, onder meer omwille van hun gedrag, uiterlijk of geuite meningen die als niet-Afghaans en/of niet-islamitisch beschouwd worden.

[...].”

Het CGVS stelt vervolgens steeds dat het aan de verzoeker is om te bewijzen dat hij ‘besmet’ zou zijn met ‘Westerse waarden’ en hierdoor vervolging vreest in Afghanistan:

“Evenmin kan gesteld worden dat het loutere gegeven enige tijd in het Westen te hebben verbleven volstaat om te besluiten dat u gezien zal worden als zijnde ‘besmet’ door de Westerse waarden, of als iemand die de sociale normen niet respecteert en om die reden zal vervolgd worden.”¹¹

Het CGVS geeft wel zelf niet aan wat onder ‘besmetting’ dient te worden verstaan noch wat onder ‘Westerse waarden’ dient te worden verstaan. Deze vage noties lijken ons alleszins op gespannen voet te kunnen komen staan met het hier becommentarieerde arrest van het Hof waar ‘verwestering’ wordt gedefinieerd als de vereenzelving met de waarde van gelijkheid tussen vrouwen en mannen.

4.2. RECHTSPRAAK VAN DE RVV: ‘VERWESTERING’ VORMT DE UITING VAN EEN GODSDIENSTIGE OF POLITIEKE OVERTUIGING

De rechtspraak van de RvV is niet uniform.

Sommige rechters zijn van oordeel dat beschermingsverzoeken gebaseerd op (toegeschreven) verwestering of normoverschrijding in het buitenland verband houden met de vervolgingsgronden politieke of religieuze overtuiging, sommige oordelen dat het eerder verband houdt met het behoren tot een specifieke sociale groep.¹²

In onze ervaring wordt door de meeste rechters geoordeeld dat (toegeschreven) verwestering of normoverschrijding zoals de RvV stelt verband houdt met de vervolgingsgronden van politieke of religieuze overtuiging eerder dan het behoren tot een specifieke sociale groep.

Het hier becommentarieerde arrest van het Hof van Justitie zou op dit vlak al een belangrijke verandering tweeweg kunnen brengen.

Het inhoudelijk onderzoek uitgevoerd door de RvV is ook sterk verschillend.

¹¹ Dit is een voorbeeld van een beslissing van het CGVS betreffende een jonge Afghaanse man daterend van juni 2024.

¹² Zie bv. RvV 31 oktober 2024, nr. 315 808.

Zo werd beoordeeld dat naar school gaan in België, een van de landstalen spreken, en activiteiten hebben in België een bewijs kan vormen van ‘verwestering’ terwijl andere rechters een actieve deelname of integratie aan onze maatschappij (werk, school, hobby’s, kunst ...) geen bewijs vinden en eisen dat er door de verzoeker wordt bewezen dat hij instaat zou zijn ‘to play the game’ in geval van terugkeer naar Afghanistan.¹³

Onzes inziens steunt dit niet op een correcte toepassing van het asielrecht, in het bijzonder gezien het recent arrest van het Hof van Justitie.

In feite moet deze zogenaamde ‘verwestering’, die we eerder moeten beschouwen als een gehechtheid aan gendergelijkheid, niet enkel worden geanalyseerd vanuit de invalshoek van religieuze en politieke overtuiging, zoals asielinstanties traditioneel doen. Ze moeten zich tevens afvragen of het feit dat de verzoeker gehecht is aan de waarden van gendergelijkheid deel uitmaakt van de identiteit van de verzoeker en of de verzoeker zodoende al dan niet tot een welbepaalde sociale groep behoort en hiervoor bescherming nodig heeft.

Naar onze mening dienen de principes uiteengezet door het Hof en haar analyse immers niet alleen op vrouwelijke verzoekers te worden toegepast maar bijvoorbeeld ook voor verzoeken ingesteld door (Afghaanse) mannen.

Actieve deelname aan de Belgische maatschappij, hier opgroeien en zich emanciperen, vormen immers zonder twijfel belangrijke indicaties dat een persoon zich heeft vereenzelvigd met bepaalde fundamentele waarden zoals gelijke behandeling van mannen en vrouwen, het recht op vrije meningsuiting en godsdienstvrijheid, die fundamenteel haaks staan op het gedachtegoed van het regime van de taliban.

Het gebrek aan uniformiteit en duidelijkheid vanwege de asielinstanties, inclusief de RvV, leidt echter op dit ogenblik tot rechtsonzekerheid en tot een gebrekkige bescherming aan individuen die deze nodig hebben.

4.3. GEEN SAMENWERKINGSPLICHT?

Hoewel het arrest van het Hof expliciet bevestigt dat de samenwerkingsplicht impliceert dat lidstaten actief moeten samenwerken met de verzoeker om “de relevante elementen van zijn verzoek te bepalen en aan te vullen” en dat het voordeel van de twijfel moet worden toegekend¹⁴, blijven de Belgische asielinstanties artikel 48/6 van de Vreemdelingenwet – dat een omzetting vormt in Belgisch recht van het artikel 4 van de Kwalificatierichtlijn – interpreteren en *de facto* toepassen, alsof de bewijslast enkel bij de verzoeker tot internationale bescherming ligt.

Zo stelt het CGVS doorgaans in haar (negatieve) beslissingen:

“Of een Afghaan wordt beschouwd als verwesterd is afhankelijk van individuele elementen. Deze elementen dienen door de verzoeker te worden aangereikt. In uw geval haalt u geen concrete elementen aan waaruit zou blijken dat u, in geval van terugkeer, dusdanig negatief

¹³ RvV 30 oktober 2024, nr. 315 671.

¹⁴ HvJ 11 juni 2024, C-646/21, ECLI:EU:C:2024:487, ‘K en L/Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid’, § 56.

zou worden gepercipieerd dat er gewag kan worden gemaakt van vervolging zoals bepaald in de Vluchtelingenconventie.

[...]

Uit het geheel van bovenstaande vaststellingen blijkt dat het niet volstaat om op algemene wijze te verwijzen naar het feit dat men omwille van zijn verblijf in Europa als verwesterd gepercipieerd zal worden en bij terugkeer naar Afghanistan vervolgd zal worden.”¹⁵ (eigen nadruk)

Sommige rechters van de RvV passen de samenwerkingsplicht toe op dezelfde wijze en stellen zelfs, *contra legem*, dat de asielinstanties de elementen van de asiel-aanvraag *niet* moeten aanvullen:

“Waar verzoekende partij de commissaris-generaal verwijt dat het administratief dossier geen enkele informatie bevat over de commandant H.F. wijst de Raad erop dat de commissaris-generaal niet moet bewijzen dat de feiten onwaar zouden zijn en het is evenmin zijn taak om zelf de lacunes in de bewijsvoering van de vreemdeling op te vullen.”¹⁶ (eigen nadruk)

Het becommentarieerde arrest benadrukt in dat opzicht nogmaals het belang van de samenwerkingsplicht.

In de praktijk stellen we echter vast dat het CGVS in meeste gevallen zelf geen vragen stelt over de identiteit, het leven, de waarden of normen die de verzoeker zich eigen heeft gemaakt.

Zelfs wanneer hierop tijdens het gehoor op wordt gewezen door de raadsman of raadsvrouw van de verzoeker, wordt hier niet verder op ingegaan.

Aangezien artikel 12 van het koninklijk besluit van 11 juli 2003 betreffende de regeling voor het CGVS voorziet dat het CGVS over de politie van het gehoor beschikt en het gehoor leidt, komt het echter helemaal niet aan de verzoeker toe om zelf aan te geven waarover hij wenst te spreken. Dit brengt met zich mee dat de belaste autoriteiten de bewijslast uitsluitend bij de verzoeker tot internationale bescherming leggen terwijl zij de leiding hebben over wat er tijdens het gehoor wordt besproken. Het is daarom des te problematischer om de bewijslast uitsluitend bij de verzoeker om internationale bescherming te leggen, aangezien het CGVS verantwoordelijk is voor wat er tijdens het gehoor wordt besproken.

Dit gebrek aan samenwerking werd ook al door de RvV ondersteept:

“Ook tijdens het persoonlijk onderhoud gaven de verzoekende partij en haar raadsman reeds aan dat verzoekende partij bij terugkeer naar Afghanistan vreest gezien te worden als iemand die verwesterd is. Zij wil namelijk niet leven volgens de regels van de taliban, zij wil vrij leven (NPO, p. 14). Hier wordt door de protection officer [ambtenaar van het CGVS] geen enkele verdere vraag over gesteld.”¹⁷ (eigen nadruk)

¹⁵ RvV 30 oktober 2024, nr. 315 671.

¹⁶ RvV 3 mei 2024, nr. 306.038.

¹⁷ RvV, nr. 315 808 van 31 oktober 2024.

Ook hier lijkt het ons dat er een duidelijke rechtzetting dient te geschieden op het niveau van de asielinstanties.

4.4. HET IN REKENING NEMEN VAN HET HOGER BELANG VAN HET KIND NA EEN VOLGEND VERZOEK

Met betrekking tot het in rekening nemen van de belangen van het kind en deze te laten primeren bij de behandeling van een volgend verzoek tot internationale bescherming, zoals geanalyseerd door het Hof, kunnen wij alvast volgende opmerking maken.

Indien een volgend verzoek wordt ingediend, voorziet het huidig artikel 51/8 Vreemdelingenwet niet dat de verzoeker (opnieuw) moet worden gehoord. Dit wordt momenteel vrij overgelaten aan de beslissing van het CGVS.

Dit geldt ook indien het om een kind gaat.

Indien we echter rekening houden met wat het Hof stelt in het becommentarieerde arrest, kan een gebrek aan gehoor van een kind bij een volgend verzoek neerkomen op een schending van artikel 24 van het Handvest.

Artikel 24, eerste lid van het Handvest bepaalt immers dat kinderen vrijelijk hun mening mogen uiten en dat daaraan in hen betreffende aangelegenheden in overeenstemming met hun leeftijd en rijpheid passend belang moet worden gehecht. Het tweede lid van het artikel stelt dan weer dat het hoger belang van het kind dient te primeren.

Hoewel er op dit ogenblik geen wettelijke verplichting bestaat om in geval van een volgend verzoek over te gaan tot een gehoor, dienen de asielinstanties de belangen van het kind in overweging te nemen voordat ze een beslissing nemen.

Dit kan, zoals het Hof ook stelt, onzes inziens enkel indien een gehoor plaatsvindt voordat de beslissing wordt genomen.

Een hervorming van de Belgische wetgeving en een andere praktijk zijn onzes inziens daarom noodzakelijk als we aan deze vereisten willen voldoen en echt rekening willen houden met het hoger belang van het kind.

Emilie Djawa en Hind Riad

Advocaten aan de balie van Brussel en deel van het kantoor PROGRESS Lawyers Network
in Brussel